

יום שישי ד' ניסן

הלכה ומנהג | מצות ספירת העומר

נאמר בתורה "וספרתם לכם ממחרת השבת.. שבע שבתות .. תספרו חמישים יום". על כן ישנה מצוה על כל אחד לספור ספירת העומר ממוצאי יום טוב הראשון של חג הפסח בכל יום עד שיגיע ליום החמישים – חג השבועות.

אלא שבזמן שבית המקדש היה קיים, היו סופרים את הימים לזמן הקרבת העומר (שהיה בט"ז בניסן) וממילא הייתה ספירה זו מצווה מהתורה, אבל היום שבית המקדש חרב ואין הקרבת העומר, מצווה זו היא מדרבנן.

וזה הסיבה שאומרים לאחר הספירה "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה".

מן הדין, מצוה זו היא על הגברים בלבד, והנשים פטורות ממנה, מפני שהיא "מצות עשה שהזמן גרמא", בכל זאת במקצת מדינות, גם הנשים קבלו עליהן מצוה זו כחובה.

שיחת הרבי | מתי מתחילה הגאולה ?

אחד המקומות בהם מוזכר המשיח בתורה הוא בנבואותיו של בלעם. בלעם ניבא על דויד המלך ועל המשיח וכפי שמפרט הרמב"ם: "שם (בפרשת בלעם) ניבא בשני המשיחים – במשיח הראשון שהוא דוד, שהושיע את ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שעומד מבניו, שמושיע את ישראל באחרונה... 'אראנו ולא עתה' – זה דוד, 'אשורנו ולא קרוב' – זה מלך המשיח. 'דרך כוכב מיעקב' – זה דוד, 'וקם שבט מישראל' – זה מלך המשיח".

כידוע, תכניתו המקורית של בלעם הייתה לקלל את בני ישראל. אבל הקדוש-ברוך-הוא מנע זאת ממנו ואילץ אותו לברך אותם. הרבי מלך המשיח מצייין, כי העובדה שהמשיח מוזכר בתורה במסגרת שבה התהפכו קללות לברכות – רומזת למהפכים הטובים שיתחוללו עם בואו של המשיח, כמו הפיכת ימי הצום והצער לימי חג ומועד.

מקום נוסף בתורה שבו מוזכרת הגאולה העתידה הוא בפרשת ניצבים. אלא ששם מוצגת הגאולה כְּמָה שיציל אותנו מהגלות: "ושב השם אלוקיך את שבותך ורחמך, ושב וקבצך מכל העמים" (דברים ל, ג). בפרשת השבוע, לעומת זאת, היא מופיעה כשלב מסיים של תהליך שבו מלכתחילה לא נתון עם ישראל למרותם של זרים ולקשיים הגלותיים. החל מ"הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב" (במדבר כג, ט), דרך "הן עם

כלביא יקום וכארי יתנשא" (שם, כד), ועד ל"דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל" (שם כד, יז).

האמת היא שהגאולה הינה גם כזו וגם כזו. על פני השטח אנו נמצאים בגלות, והגאולה באה להציל אותנו ממנה. אך ברובד העמוק והפנימי, מצד עצם נשמותינו – מאז שיצאנו ממצרים אף פעם לא היינו נתונים בגלות מושלמת. ברובד הזה, הגאולה אינה אלא המשך וסיום לתהליך בן אלפי שנים, שבו תמיד היינו מרוממים ונישאים. וכמו שבלעם עצמו מזכיר את יציאת מצרים כשלב הראשון בתהליך הרציף של גאולת עם ישראל: "א-ל מוציאם ממצרים" (במדבר כג, כב). יציאת מצרים והגאולה השלמה הן התחלה וסיום של תהליך גאולה אחד ארוך, שיסתיים תכף ומיד ממש.

סיפור חסידי | כשהכיפה נופלת באמצע ההכאה עם השיוט

האחים מסלאוויטא, היו בנוי של ר' פנחס מקוריץ, והיו חסידים של האדמו"ר הזקן. בבית הדפוס שלהם הדפיסו את הש"ס וספרי חסידות וכו'.

עובד גוי שלהם שהתאבד בבית הדפוס, גרם שיעלילו עליהם וישבו בכלא. הגזר דין היה, שיעברו בין שתי שורות של חיילים מכים עם שוטים, וירוצו ויקבלו מכות תוך כדי ריצה. לאחד האחים נפלה הכיפה תוך כדי ריצה, והוא עצר תוך כדי שמקבל מכות רצח כדי להרים את הכיפה.

יום שבת ה' ניסן

הלכה ומנהג | אופן ספירת העומר

נאמר בתורה "מהחל חרמש בקמה תחל לספור", ודרשו חכמים על המילה "בקמה" בקומה, כלומר שספירת העומר צריכה להיות בעמידה דווקא.

בספירה צריך להזכיר הן את הימים שהרי נאמר "תספרו חמישים יום", והן את השבועות שהרי נאמר "שבעה שבועות תספר לך", לדוגמה "היום שלושה ושלושים יום שהם ארבעה שבועות וחמישה ימים לעומר". בתחילת הספירה אומר "היום" ובסיום אומר "לעומר", אלא שאם לא אמר "היום" לא יצא ידי חובה וצריך לחזור ולספור שוב בברכה, ואם לא אמר "לעומר"

יצא ידי חובת הספירה.

על כן יש להיזהר לומר את הנוסח המדויק המוזכר בסידור.

שיחת הרבי | מדוע יש בקערה שלוש מצות?

כשם שמספר הכוסות שייך לתוכן חג הפסח ויציאת מצרים – ארבע כוסות כנגד ארבע לשונות של גאולה – כך מספר המצות שבקערה, שלוש, שייך למשמעותה וסיבתה של אכילת המצה, "על שום שנגאלו אבותינו ממצרים".

וביאור הענין:

המצה היא "לחם עוני" שאין בו טעם, זכר למצבם של ישראל בעת היציאה ממצרים, שלא היה להם "טעם" של הבנה בשכל או רגש בלב, ו"מצה זו שאנו אוכלים... על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו במצרים להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך המלכים הקב"ה וגאלם".

כלומר: באכילת המצה מודגש שיציאת מצרים היתה גאולה שבאה מלמעלה, שכן בני ישראל מצד עצמם היו משועבדים לחלוטין למצרים, והיה צורך להוציאם בחיפזון מטומאת מצרים שבה היו שקועים.

ולכן מונחות בקערה שלוש מצות, כנגד שלוש הלשונות הראשונות של גאולה: (א) "הוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים", (ב) "והצילתי אתכם מעבודתם", (ג) "וגאלתי אתכם ברוע נטויה ובשפטים גדולים" – שכולם מבטאים פרטים של גאולה שבאים מלמעלה.

ארבע הכוסות, לעומת זאת, הם של יין. ביין יש טעם, ולכן, בנוסף להיותו זכר לעצם הגאולה ממצרים (המרומזת בשלוש הלשונות הראשונות), הוא מהווה זכר גם לכך

שהגאולה והחירות שינו בסופו-של-דבר את מציאותם של ישראל, עד שהם יחושו ב'כלים' שלהם את

"טעם" החרות. ולכן מספר הכוסות הוא ארבע – גם כנגד הלשון הרביעית, "ולקחתי אתכם לי לעם", שלמרות שנאמר "ולקחתי" (לקיחה שבאה מלמעלה), הרי הדבר תלוי בישראל, שיהיו ראויים להיות "לי לעם".

זוהי גם הסיבה לכך שאכילת מצה בליל פסח היא מצוה מן התורה, ואילו שתיית ארבע הכוסות היא רק מדרבנן: בליל יציאת מצרים היתה רק הגאולה מלמעלה (דבר שמתבטא כאמור באכילת המצה) ואילו השלימות של "ולקחתי אתכם לי לעם" (המרומזת ביין) עדיין

לא היתה ביציאת מצרים (אלא במתן תורה), ולכן מדאורייתא אין חיוב זה בליל פסח.

סיפור חסידי | כשהחוקר הרוסי יודע מיהו הרבי

שנה אחת (בתשמ"ו כמדומה לי) בהתוועדות פורים אצל הרבי, נעמד ליד הרבי ר' אשר ששונקין שהיה נקרא ר' אשר באטומער (הגיע מעיירת באטום), וביקש מהרבי לספר סיפור! מיד כמה חכמים התחילו לצעוק עליו שישתוק ועשו שא שא. אברמקע קאזלינר תאר, שר' אשר עמד ליד הרבי לכיוון הקהל, ומתחת לשולחן של הרבי עמד ר' יואל וצעק לו שאאאא! ור' אשר התכופף ליד הרבי לכיון ר' יואל, וצעק לו "מהפסוק השני משיר השירים..." והרבי חייך חיוך רחב.

הרבי אישר לו לספר, והוא התחיל לספר: שכשהיה בחקירות של הייבסקציה ימ"ש, פעם שאל אותו החוקר - אחרי שהרבי הריי"ץ הסתלק - מי היום הרבי? והוא לא רצה לענות, החוקר נתן לו סטירת לחי, ומהמכה נפל לו הקסקט מהראש, ולא היה לו כיסוי ראש. אז הוא אמר לחוקר, אם תתן לי את הקסקט אני אספר לך מי היום הרבי. והחוקר נתן לו, ור' אשר אמר בקול לפני הרבי "יא ראבין!" (אני הרבי) והוא ממשיך ומספר לרבי, שהחוקר נתן לו סטירה שניה, וצעק לו: "טי רבין? טי סאבאקא!" (אתה רבי? אתה כלב!), ועוד פעם נפל הקסקט. אמרתי לו שוב, שיתן לי את הקסקט, ואני אספר לו באמת. החוקר נתן לו שוב את הקסקט, והוא אמר לחוקר, שלרבי יש חתן שבקיא בכל התורה כולה, והתחיל לומר תשבחות על הרבי וסיים שהחוקר אמר לו אתה רבי? אתה כלב! שניאורסון רבי!

וכשהוא סיים לספר את הסיפור ליד הרבי הוא אמר אני כלב שניאורסון רבי! הרבי לא נתן לו לסיים את הסיפור, ואמר: "יש פה רבנים בקהל, אז שיפסקו האם הוא כבר 'עד דלא ידע', כי הוא זוכר יותר מדי פרטים..."

יום ראשון ו' ניסן

הלכה ומנהג | זמן הספירה

נאמר בתורה "שבע שבתות תמימות תהיינה", ודרשו חכמים שהמשמעות של "תמימות" היא, לספור בלילה. וזמנה הוא, מצאת הכוכבים עד עלות השחר, ואז דווקא יכול לספור בברכה. אבל אם נזכר לספור רק לאחר עלות השחר – יספור ללא ברכה. ולכתחילה מצוה מן המובחר לספור מיד בתחילת הלילה. ולכן מן הנכון לספור ספירת העומר מיד לאחר תפילת ערבית, מפני שתפילת ערבית היא "תדיר" והיא קודמת ל"אינו תדיר".

ומכל מקום, אם רוצה – מותר לו לספור ספירת העומר לאחר צאת הכוכבים, לפני תפילת ערבית. אם אמר את ספירת העומר לאחר השקיעה לאחר השקיעה – יש להיזהר שלא לומר בפה את הספירה של אותו יום, מפני שבאמירה זו יוצא ידי חובת הספירה לפי דעות מסוימות בהלכה, ושוב לאחר תפילת ערבית יצטרך לספור ללא ברכה, מפני שכבר הזכיר את הספירה בפיו. ולכן אם שואלו חבירו מהי הספירה של היום? יענה לו "אתמול היה כך וכך" ולא יענה לו את הספירה של היום. בכל זאת אם ענה לו את הספירה של אותו יום בלבד ולא הזכיר בפיו את המילה "היום" – יכול ספור את ספירת העומר בברכה, מפני שלא יצא ידי חובה באמירה זו.

שיחת הרבי | כוחה של אמונה

האמונה בגאולה חיזקה את רוח העם בשעותיו הקשות, והיא מלווה אותו מראשית הווייתו. אמונה זו היא מי"ג העיקרים שעליהם עומדת דת-ישראל.

האמונה בגאולה מלווה את העם היהודי מראשית הווייתו. היא מוזכרת אין-ספור פעמים בתורה, בספרי הנביאים, במשנה ובתלמוד. למעשה, היא נכללת בין שלושה-עשר העיקרים (היסודות) של האמונה היהודית.

הרמב"ם מונה את האמונה בגאולה כעיקר השנים-עשר של אמונת ישראל. וכך נוהגות קהילות רבות בישראל לומר בכל יום אחר התפילה:

"אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף-על-פי שיתמהמה – עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא".

הגלות, הפזורה והגאולה

נושא הגאולה שזור לאורך כל התורה שבכתב ושבעל-פה. במקרא מופיעות כמה נבואות והבטחות על הגאולה. למשל, לקראת סוף ספר דברים מנבא משה רבנו את מה שעתידי לקרות לעם-ישראל, את הגלות והפיזור בכל קצווי תבל, ולאחר מכן הוא מנבא על הגאולה, שבה ישבו ויתקבצו כל נידחי ישראל לארץ-ישראל:

”ושב ה' אלוֹקֶיךָ את שְׁבוֹתֶךָ וּרְחַמְךָ, וּשְׁב וּקְבַצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפִּיצְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה” (דברים, ל,ג).

נבואת בלעם מדברת מפורש למדי על המלך המשיח, שיופיע ויזרח ככוכב המאיר פתאום את שמי הרקיע:

”אֲרָאֵנּוּ וְלֹא עֵתָהּ, אֲשׁוּרֵנּוּ וְלֹא קְרוֹב, דֶּרֶךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקָם שֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל” (בלק, כד, יז).

ספרי הנביאים מלאים נבואות אין-ספור על הגאולה. בין הנביאים בולט במיוחד הנביא ישעיהו, שזכה לכינוי 'נביא הישועה', שמתאר בהרחבה רבה את ימי אחרית הימים, ימי הגאולה, ואת צמיחתו ופועלו של המלך המשיח.

תפילות לגאולה

כך עוברת האמונה בגאולה כבריה התיכון לאורך כל המסורת היהודית. את מידת מרכזיותה ניתן לחוש תוך כדי עיון בסידור התפילה, הגדוש אין-ספור אזכורים על הגאולה.

שלוש פעמים ביום אנו נושאים את תפילת ה'עמידה', התפילה המרכזית והחשובה ביותר, שבה מבקש כל אדם את צרכיו. תפילה זו כוללת תשע-עשרה תפילות, ושש (!) מתוכן מיוחדות להיבטיה השונים של הגאולה - קיבוץ נידחי ישראל, השבת הסנהדרין, בניין ירושלים והמקדש, ביאת המשיח, השבת עבודת המקדש והשכינה לציון ועוד.

שלוש פעמים בכל יום אנו מבקשים ומתפללים:

”את צִמְח דוד עבדך מהרה תצמיח, וקרנו תרום בישועתך, כי לישועתך קיוונו כל היום”.

האמונה בגאולה היא שנתנה כוח ועידוד לעם-ישראל גם בשעות הקשות והאפלות ביותר. אפילו בפתחי הכבשנים שרו יהודים את ה"אני מאמין בביאת המשיח", וביטאו בכך את עוצמת האמונה והתקווה.

עלינו לטפח אמונה זו, להסביר את מרכזיותה בחיי האדם היהודי, ללמוד את משמעותה ולצפות לרגע הגדול שבו תתממש ותתגשם, בקרוב ממש.

סיפור חסידי | מדוע ר' הלל לא יצא מהמים?

ר' הלל מפאריטש היה טובל עם כיפה, והכיפה הייתה צפה על המים, וכשהיה יוצא - היה יוצא מיד לתוך הכיפה, כדי לא להיות בלי כיסוי ראש אפילו לרגע. פעם אחת הוא לא יצא מהמים, וכמעט פרחח נשמתו ולא הבינו למה.

עד שאחד החסידים שהיה שם, שם לב שהכיפה זזה למקום אחר, ור' הלל לא מצא אותה, אז הוא לא יצא מהמים. החסיד מיד הזיז את הכיפה חזרה למקום של ר' הלל, ור' הלל בשניה האחרונה יצא לנשום.

יום שני ז' ניסן

הלכה ומנהג | אכילה קודם הספירה

אסור לאכול לחם או מזונות יותר משיעור של 57.6 גרם (כביצה) מחצי שעה קודם צאת הכוכבים עד לאחר ספירת העומר, מפני החשש שיאריך בסעודתו וישכח לספור ספירת העומר. אבל פירות ושתייה, מותר לאכול קודם הספירה.

אם טעה והתחיל בסעודתו לפני צאת הכוכבים – אין צריך להפסיק את סעודתו. אבל אם התחיל את סעודתו לאחר צאת הכוכבים – צריך להפסיק ולספור ספירת העומר, ולאחר מכן ימשיך לאכול.

שיחת הרבי | באיזה 'מצרים' אכלו את המצות?

הקטע "הא לחמא" מופיע בתחילת הסימן "מגיד" ומהווה הקדמה לסיפור ההגדה. והנה, קשה:

א) בחלקו הראשון של הקטע נאמר (בתרגום מארמית): "זה הוא לחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים". והדבר תמוה מאוד: הרי המצות שאנו אוכלים הן בגלל המצות שבני ישראל אכלו לאחר צאתם ממצרים – "כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה", וכיצד אומרים כאן שהמצות נאכלו בארץ מצרים?!

אלא יש לומר שניסוח זה נועד לענות על קושיה עקרונית וכללית ביחס לסיפור ההגדה. כשהבן מתיישב לקריאת ההגדה, עוד טרם יידע את פרטי השיעבוד והגאולה – תעורר בו שאלה מהותית ביחס לעצם חגיגת ליל הסדר: הכיצד ניתן לחגוג את חג החירות כראוי בעוד שלעת-עתה אנו שרויים בגלות קשה?

תמיהתו מתחזקת נוכח הידיעה שהקב"ה בעצמו גאל אותנו ממצרים. והרי הקב"ה הוא נצחי ופעולותיו נצחיות, כך שגם הגאולה שגאל אותנו היתה צריכה להישאר לנצח!

אולם למעשה לא נותרו בנו יתרונות הגאולה: במקום הגאולה – אנו שרויים בגלות נוראה, שהיא אף איומה יותר מגלות מצרים; במקום ה"רכוש הגדול" שהוצאנו ממצרים בהבטחת הקב"ה – יש בקרבנו עניים, שנמצאים ליד שולחן הסדר; ובמקום עם של צדיקים, כפי שהיינו בצאתנו ממצרים (שהרי הרשעים מתו בשלשת ימי האפילה) מסב לשולחן, בין ארבעת הבנים שבהגדה, גם "בן רשע"!

וכאן תמה הבן: אם אנו נמצאים בגלות, מרובים בעניים וברשעים (עניים ברוחניות) – מה טעם יש בחגיגת יציאת מצרים ב"דרך חירות"? קושיה זו מהווה מכשול לעריכת

הסדר כראוי, שהרי אי אפשר לחגוג כבן חורין ובה בשעה לראות את קשיי הגלות הנוכחית.

וכאן מופיעה הפיסקה "הא לחמא עניא" ומעניקה לו מבט נכון על מהות יציאת מצרים:

הפיסקה פותחת בסיפור על המצה שלאמיתו של דבר, נאכלה לאחר היציאה ממצרים אך בפיסקה נאמר שהמצה נאכלה במצרים, "בארעא דמצרים".

בכך מדגישה הפיסקה את העובדה שכאשר יצאו ממצרים, הנה מלכתחילה היתה זו גאולה בלתי שלימה. ולכן אנו אומרים "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים", שכן למרות שבפועל המצה נאכלה לאחר שכבר יצאו ממצרים, הרי בני ישראל במהותם נשארו בגלות מצרים, גלות במובן הרוחני.

ומאחר שהגאולה לא היתה שלימה, מובנת העובדה שגם אחר כך קיימות כל תופעות הגלות.

סיפור חסידי | הדמעות שמשפיעות על הכיפה

הייתה אשה ממאה שערים שהיתה סורגת 'ארמולקעס', כלומר את הכיפות הלבנות הגדולות של ה'רב' אהרלך'. ויצא לה שם שמי שלובש את הכיפות שלה, זה מועיל לו ליראת שמים.

פעם שאלו ילדים את הנכד שלה, מה מיוחד בכיפות של הסבתא שלו, וענה שכשהיא סורגת היא בוכה בדמעות ממש שהילד שילבש את הכיפה שיהי' ירא שמיים!

יום שלישי ה' ניסן

הלכה ומנהג | טעה בספירה

לכתחילה, קודם שיברך על ספירת העומר יידע את יום הספירה. אם בירך ולא ידע את יום הספירה קודם הברכה, ולאחר הברכה שמע מחבירו את יום הספירה – יצא ידי חובה בברכה זו.

אם טעה וספר, לאחר הברכה את הספירה של יום האתמול או את הספירה של יום המחר, ונזכר, אם נזכר מיד לאחר הספירה – יאמר מיד את הספירה הנכונה ואינו צריך לחזור ולברך, כיוון שתיקן את עצמו מיד.

אבל אם נזכר שטעה בספירה לאחר שהמשיך בתפילתו הרחמן" וכו' או שהפסיק בדברים אחרים – צריך לחזור ולברך שוב על הספירה הנכונה של היום.

שיחת הרבי | מה הקשר בין הזמנת העניים לסדר, לסיפור יציאת מצרים?

הקטע "הא לחמא" מופיע בתחילת הסימן "מגיד" ומהווה הקדמה לסיפור ההגדה. והנה, קשה:

בחלקו השני של הקטע מופיעה הזמנה לעניים לשולחן הסדר: "כל דכפין ייתי וייכול, כל דצריך ייתי ויפסח". מעבר לעצם השאלה מדוע לא להזמין אותם כבר לפני הקידוש או אף בבית הכנסת, לא מובן מה הקשר בין הזמנה זו לסיפור יציאת מצרים?

על פי ההסבר שלמדנו בקטע השיחה אתמול, נוכל להבין גם את הזמנה הזו. "כל דכפין... כל דצריך... השתא עבדין": העובדה שאנו עדיין נתונים בגלות ובעבדות וישנם עניים (במובן הגשמי והרוחני כאחד) נובעת מכך שכבר ביציאת מצרים, נשארו אבותינו במהותם ב"ארעא דמצרים", ולא השתחררו לחלוטין מהשיעבוד הרוחני.

אך עם זאת, חובה עלינו לחגוג את יציאת מצרים, משום שביציאת מצרים התחיל ענין הגאולה, כך שבמשך כל התקופה שמאז התחלת הגאולה ביציאת מצרים ועד לשלימות הגאולה בגאולה העתידה, אנו שרויים בתנועה אחת של יציאה ממצרים. ולכן עלינו לספר ביציאת מצרים מתוך תחושה שאנו עצמנו 'יוצאים' כעת ממצרים, ובכך אנו משלימים שלב נוסף ביציאה מהגלות, יוצאים בפועל מהשיעבוד הנוכחי ונגאלים תיכף ומיד, כך ש"לשנה הבאה בני חורין".

לכן מופיעה הפסקה "הא לחמא עניא" בתחילת הסימן "מגיד" – לא בתור חלק מסיפור יציאת מצרים, אלא בתור הקדמה והוראה עיקרית כיצד יש לקרוא את סיפור יציאת מצרים. אמירת "הא לחמא עניא", מתוך התבוננות עמוקה שמביאה לתחושה

אמיתית בדבר, הגורמת לכך שסיפור יציאת מצרים לא יהיה הזכרת מאורע מהעבר, אלא יהווה תיאור של מאורעות שמתחוללים בקרבנו כעת, מתוך תחושה שאנו יוצאים היום ממש ממצרים.

אלא שעל כך יש לשאול: אם הכוונה היא להורות על החובה לחוש את כללות הענין של יציאת מצרים, מדוע בוחרת ההגדה להמחיש זאת דוקא באמצעות ענינה הפרטי של המצה, "לחמא עניא" (ולא באמצעות המרור, לדוגמה)?

הביאור לכך הוא: כדי לחוש את יציאת מצרים כדבר המתרחש כעת ממש, למרות שכבר עברו מאז אלפי שנים, האדם מוכרח לצאת מהמיצרים והמגבלות האישיים שלו. ודבר זה אפשרי דוקא באמצעות "לחמא עניא" – שהאדם יהיה בטל בעיני עצמו במידה כזו שתחושת הביטול וה"עניות" תהפוך להיות מזונו ולחם חוקו (ולמרות שלכאורה, המרור מתאים יותר כסמל של עבדות ועניות, הרי המצה היא לחם ומזון ובה מודגש יותר שהביטול הוא "לחמו" של האדם). וכשנמצאים בדרגה כזו של ביטול, כל ההגבלות סרות ו"בכל דור ודור ובכל יום ויום" יכול אדם לחוש שהוא עצמו יצא ממצרים ממש (ולא רק "כאילו יצא").

סיפור חסידי | הפסוקים של הכובעים והחליפות

הרב מאזוז מנתניה התוועד שבת אחת ב-770 בהתוועדויות של החתנים שיחיו'. אחד התמימים ישב מולו בלי כובע וחליפה וזה עצבן אותו.

הוא לא הפסיק לצעוק עליו שהרבי פה ואתה יושב בלי כובע וחליפה? הצעקות לא עזרו אז הוא אמר לבחור שכתוב: "אשר אין חליפות למו - ולא יראו אלוקים!"

הבחור לקח לתשומת ליבו ולבש חליפה. אחד מהנוכחים שאל את הרב מאזוז, ומה עם כובע?

הוא ענה: 'כתוב "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" ומיד אח"כ "ומצרים רודפים אחריהם". מתרגם אונקלוס: "ביד רמה - בריש גלי". מי שהולך בריש גלי - מצרים רודפים אחריו...

יום רביעי ט' ניסן

הלכה ומנהג | שכח לספור לילה אחד

שכח לספור ספירת העומר באחד הלילות – יספור למחרת במהלך היום את הספירה שהיה אמור לספור בלילה, ויספור בלי ברכה.

אם שכח לספור גם במהלך היום – יספור מעתה את ספירת העומר ללא ברכה, ולכתחילה ישמע מחבירו את הברכה ויתכוון לצאת ידי חובה בברכתו ויאמר מיד לאחר הברכה את הספירה של אותו יום.

אם הוא מסופק אם ספר ספירת העומר אתמול בלילה – יכול להמשיך לספור בכל הלילות בברכה.

ילד שהגיע לגיל בר מצווה באמצע ספירת העומר, ובמהלך ספירת העומר ספר כל יום את ספירת העומר של אותו יום – יכול להמשיך לספור בברכה.

שיחת הרבי | האם את המצה שנמצאת השנה על השולחן, אכלו במצרים?

הקטע "הא לחמא" מופיע בתחילת הסימן "מגיד" ומהווה הקדמה לסיפור ההגדה. והנה, קשה:

הניסוח "הא לחמא עניא" (=הנה הוא לחם העוני) מעורר תמיהה: הרי בליל הסדר אוכלים מצות חדשות, שלא היו במצרים, ואיך אומרים "הא לחמא עניא, ... שמשמעו כי לחם עוני זה הוא לחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים"?

ואכן, אדמו"ר הזקן מציין ב"שולחן ערוך" שלו (סימן תע"ג סל"ז), שיש מדקדקים לומר את "הא לחמא" בכ"ף הדמיון: "כהא לחמא . . שהרי אין זה הלחם ממש שאכלו אבותינו", אלא כמו אותו לחם. אך למרבה הפלא, בנוסח ההגדה שסידר, משאיר אדמו"ר הזקן את הנוסח "הא לחמא"!

מדוע אינו קובע שיש לומר זאת לכתחילה בכ"ף הדמיון?

הענין יובן על פי הכתוב "בכל דור ודור (ובכל יום ויום) חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא (היום) ממצרים". ואם היום, בליל ט"ו ניסן, יצא ממצרים, הרי שלפני כן, בשעת אפיית המצות, עדיין שהה שם, במצרים. ונמצא שהמצות הללו הן הן ה"לחמא עניא . . בארעא דמצרים" (בלי כ"ף הדמיון!)

לפיכך אין לומר "הא לחמא" בכ"ף הדמיון. שכן, ההכרה שהיום ממש יצאנו ממצרים חייבת להיות תחושה ממשית. אין זה דמיון בלבד – כאילו יצאנו, אלא עובדה אמיתית: אנו עצמנו יוצאים היום ממצרים, וזהו לחם העוני שהיה במצרים.

להרגשה מוחשית זו ניתן להגיע על ידי התבוננות עמוקה וחזקה ביותר שתאמת בנו את הענין.

הרבי הריי"ץ הביא דוגמה להתבוננות זו כזו – מאיש צבא שתיאר כיצד אנשים עומדים בתהלוכה וממתינים לבוא המלך. בעת התיאור התבונן המספר בעובדות בהתבוננות כה חזקה, עד שחש שברגע זה ממש המלך עובר לפניו, ומרוב אימה ופחד התעלף. ההתעלפות מוכיחה שהענין התאמת בו באופן מוחלט עד שחדר בכל כוחותיו.

כך יש להתבונן גם ביציאה ממצרים. כיון ש"חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", עליו לחוש בתחושה ודאית מוחלטת, תחושה שתחדור בכל מציאותו, שבו עצמו התחוללה היציאה משיעבוד לגאולה, עד כדי כך הכרה כנה בכך שהמצות שמונחת על השולחן הן אותן מצות שהיו לפני כן במצרים – והן הן לחם העוני.

סיפור חסידי | מדוע ישנים עם כיפה בלילה

פעם הרבי אמר: מה ההבדל בשינה בין ילד יהודי לילד שאינו יהודי? הרי אתה בחרתנו זה גם בזמן השינה?

הסביר הרבי שילדה תאמר שההבדל הוא שיש נעגל וואסער ליד המיטה. ילד יוסיף על זה שגם יש כיפה על הראש.

המשיך הרבי ושאל מדוע באמת צריך לישון עם כיפה בלילה? הרי כל עניין הכיפה זה כדי לבטא שיש משהו מלמעלה ובזמן השניה הנשמה לא נמצאת ואין למי לבטא את זה כי הגוף הוא דומם בשינה?

ענה הרבי שזה בדיוק העניין שרוצים להשפיע על הגוף שיתרגל שתמיד יש עליו משהו, ולא רק בשביל הנשמה.

יום המישי י' ניסן

הלכה ומנהג | העובר את קו התאריך

יש להימנע מלעבור את קו התאריך בימי ספירת העומר כדי לא להיכנס לשאלה מתי צריך לחגוג את חג השבועות.

וכשיש הכרח גמור לעבור את קו התאריך, ימשיך את הספירה שלו מהמדינה שבא ממנה, ועדיף שישמע את הברכה ממישהו אחר שמברך, ואם אין לידו מישהו שיכול לברך ולהוציא אותו ידי חובה – יכול לברך לעצמו. ואת חג השבועות יחגוג ביום החמישי למנינו, כלומר אם עבר ממערב למזרח – יום החמישי בסיון הוא חג השבועות שלו, ואם עבר ממזרח למערב – יום השביעי שלו הוא חג השבועות, ואם הוא בן חוץ לארץ יום השמיני שלו הוא יום טוב שני של גלויות.

שיחת הרבי | סדר ה'מה נשתנה'

סדר הקושיות לפי מנהג חב"ד הוא: "מטבילין", "מצה", "מרור", ו"מסובין". ויש לתמוה על סדר זה הן מבחינת חשיבות הדברים והן מבחינת סדר הדברים שהילד רואה ושואל עליהם:

הסדר הראוי מבחינת החשיבות הוא: א) "מצה" – חיוב מדאורייתא. ב) "מרור" – מדרבנן (בזמן הזה). ג) "מסובין" – ביטוי לענין החרות. ד) "מטבילין" – שאינו אלא מנהג.

ומבחינת סדר הראייה של הילד, קושיית "מטבילין" היתה צריכה להיות האחרונה (כי הטיבול העיקרי הוא הטיבול השני שבא בשלב מאוחר יותר), ועל-כל-פנים לאחר קושיית "מסובין", שהרי כבר לפני הטיבול הראשון שותים את כוס הקידוש בהסיבה. מהו, איפוא, הטעם לסדר שבו "מטבילין" היא הקושייה הראשונה?

אלא ללמדך: הדבר הראשון שמעורר את תשומת לבו של הילד

בליל הסדר אינו דבר הקשור בחיוב דאורייתא (אכילת מצה) ולא דבר הקשור בחיוב דרבנן (מרור בזמן הזה), אלא דוקא דבר שחיובו מחמת המנהג בלבד (מטבילין שני פעמים).

ומכאן הוראה עד כמה יש להקפיד על מנהגי ישראל. וכאשר מחנכים את הילד כדבעי ומחדירים בו את ההכרה שיש למסור את הנפש גם על מנהגים, זוכים לומר: "עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלוקינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה". ויוציאנו ה' אלוקינו ביד חזקה ... ואילו לא הוציא הקב"ה ... משועבדים היינו"

בברית בין הבתרים הודיע לאברהם שזרעו יהיה בגלות במשך ארבע מאות שנה והקב"ה חישב את השנים הללו מאז לידת יצחק. ומאחר שהשעבוד שלהם נבע רק מכוח אותה גזירה, הרי ברור שלאחר שכלה הזמן הקצוב של הגלות, הם היו משתחררים משם בדרך ממילא. אם כן נשאלת השאלה: מה ההסבר לכך ש"אילו לא הוציא הקב"ה... משועבדים היינו"?

זאת ועוד: המילים "אנו ובנינו... משועבדים היינו" נראות סותרות לחלוטין להבטחת הקב"ה "דור רביעי ישובו הנה", שהרי אם הקב"ה הבטיח שהדור הרביעי ישוב לארץ ישראל, לא יתכן מצב של "לא הוציא... משועבדים היינו"?

כדי להבין זאת, עלינו להקדים ולהבהיר את מטרתה של גלות מצרים. גלות זו נועדה לכפר על חטא עץ הדעת, ואכן, היא גרמה זיכוך בבני ישראל ובעולם כולו, כהכנה והכשרה לקבלת התורה. אילו זכו ישראל, היתה גלות מצרים הגלות הראשונה והאחרונה, והיציאה ממצרים היתה הגאולה השלימה. במצב כזה, היו בני ישראל חוזרים למצב המקורי שהיה לפני חטא עץ הדעת, ועם תום הזמן הקצוב, היו משתחררים ממצרים מאליהם.

ואולם, למעשה בגלות מצרים לא נשלמו הליכי המירוק והכפרה. אדרבה: ישראל שקעו אז במ"ט שערי טומאה, והגיעו עד למצב שבו הם מצד עצמם לא היו ראויים להיגאל. זאת, כתוצאה מכך ש"וירעו אותנו המצרים". לא נאמר כאן "וירעו לנו" אלא "אותנו", לאמור: המצרים עשו אותנו רעים. הם החדירו בנו רע וטומאה הרבה מעבר למה שנגזר מראש, עד שהעם כבר לא היה מסוגל להיחלץ מהטומאה בכוחות עצמו.

ומעתה יובן היטב הצורך ב"ויוציאנו ה' מצרים": אילו היו בני ישראל יוצאים ממצרים רק כפועל יוצא מכך שהגיע זמן הגאולה בהתאם להבטחה, הם היו עלולים לשוב למצרים מרצונם, בדומה למה שמצינו בעבד עברי, שכאשר מגיע זמנו להשתחרר, ייתכן שהוא יאמר:

"אהבתי את אדוני... לא אצא חופשי". ואכן, גם לאחר שהקב"ה הוציאם ממצרים, היה שלב שבו הם בכו וטענו: "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חינם" ואף אמרו "ניתנה ראש ונשובה מצרימה".

לפיכך, היציאה ממצרים היתה חייבת לבוא רק מכוח העובדה ש"ויוציאנו ה' אלוקינו... ביד חזקה". כלומר, היציאה נבעה מהתגלות אלוקית מלמעלה, שבני ישראל מצד עצמם לא היו ראויים לה. הקב"ה נגלה עליהם בכוחו העצמי והתגלות עצומה זו עוררה בהם את עצם נשמתם, שהיא נעלית מכל ענין של רע ושום חטא אינו פוגע בה. וכשנקודת הנשמה התעוררה, היא התגברה על הרע שבקרבו. ולכן נאמר: "כי ברח העם": כתוצאה מהגילוי הגדול, העם 'ברח' מהרע הפנימי שבקרבו ודבק בקב"ה. אבל אילו הקב"ה לא היה מוציא את אבותינו ממצרים בדרך זו, אלא היה ממתין עד שיהיו ראויים מצד עצמם לגאולה, הרי למרות ההבטחות לאברהם אבינו, אנו ובנינו ובני בנינו היינו משועבדים עד שהיינו משיגים את שלימות הבריור והמירוק, עד הגאולה העתידה.

סיפור חסידי | הקפדה על כיפה כבר בגיל שנתיים

סיפר ר' שמואל לו: כשהי' כ"ק אד"ש שליט"א בגיל שנתיים לערך, הלך עם משפחתו המורחבת ברחובות ניקולייב, וכ"ק אד"ש הי' לבוש בכיפה, והי' מאוד חם והזיע.

מישהו הציע שיוריד הכיפה מפני החום.

אמר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בתמיהה: "מ'טאר ניט!" (= אסור!)

הנ"ל אמר: העבירה תהי' עלי!

הרבי נתן לו מבט חד, ואמר: "וואס איז דער אונטערשייד ווער מאכט די עבירה!?" (=

מה החילוק מי עושה העבירה!?)...

יום שישי י"א ניסן - יום הולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח!

הלכה ומנהג | האבלות בספירת העומר

במהלך שלושים ושלושה ימים של ספירת העומר מתו עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא, ולכן נוהגים במנהגי אבלות בימים אלו.

אלא שנחלקו הדעות, באילו שלושים ושלושה יום נוהגים אבלות, יש האומרים בשלושים ושלושה יום הראשונים של ספירת העומר, ויש האומרים בשלושים ושלושה יום המתחילים מב' באייר, עד ערב חג השבועות.

שיחת הרבי | ארבעה בנים

ארבעת הבנים המופיעים בהגדה: חכם, רשע, תם ושאינו יודע לשאול הינם שונים זה מזה. אבל יש ביניהם צד שווה ונקודה משותפת – כולם נמצאים ליד שולחן הסדר, כך שאפילו הרשע נפגש עם עובדי הקב"ה ומתעניין בתורה ומצוות, ויש לקוות שגם הוא יהיה בעתיד שומר תורה ומצוות.

ואולם, לצערנו יש, ובמיוחד בזמננו, בן חמישי, זה שאינו נמצא כלל ליד שולחן הסדר ואינו יודע כלל על "העבודה הזאת" – של ליל הסדר, יציאת מצרים וקבלת התורה. ומאחר שאסור לשכוח אף ילד יהודי אחד ויחיד, יש להתמסר לילדים אלה במסירות נפש ואהבת ישראל, וכבר זמן רב לפני חג הפסח וליל הסדר, יש להשקיע את כל הכוחות כדי לחלוץ את הבן החמישי ממצבו ולהשיבו אל שולחן הסדר.

סיפור חסידי | הנעגעל וואסער של היהודים השיכורים

ימי הסליחות בעיירה ברדיצ'ב. רוח של תשובה נישאת באוויר. מרוצת החיים מתמתנת. בני-אדם עסוקים יותר במחשבותיהם, משתדלים לצמצם את ענייני החולין ולהרבות בלימוד, בתפילה ובמעשי חסד המוסיפים זכויות. ריח הימים הנוראים הקרבים ובאים מורגש היטב.

הערבים מוקדשים ללימוד בבית-המדרש. להט ההתעוררות מושך אליו גם את מי שאינם מבינים היטב את שיעורי התורה. אף הם באים לחסות בצילם של לומדי התורה. צעירים ומבוגרים מתקנים את מעשיהם, בעניינים שבין אדם למקום ובין אדם לחברו. הימים ימי רצון, שבהם אפשר לפעול רבות, אך צריך לנצל את הזמן.

רבי לוי-יצחק מברדיצ'ב, הידוע בכינויו 'סנגורם של ישראל', עסוק יומם ולילה בחיפוש זכויות על עם-ישראל, כדי להדוף כל מקטרג. לעיתים הוא נוקק לפעולות שאינן שגרתיות כדי להמליץ יושר, להמתיק את הדינים ולבקש בעבור כלל ישראל שנה טובה ומתוקה.

ליל 'זכור ברית' [ערב ראש-השנה] הגיע. בלילה הזה לא הלכו לישון כבלילה רגיל. כל אחד ואחד לפי דרכו הכין את עצמו לקראת ראש-השנה.

ברדיצ'ב התמלאה יהודים מכל עיירות הסביבה, שבאו לערוך את תפילותיהם במחיצתו של הצדיק.

בטוחים הם בכל ליבם כי כאן התפילות נשמעות ומתקבלות יותר, וגם יזכו להתעוררות פנימית יותר מבמקום אחר.

לפנות בוקר השמש עובר ברחובות להעיר את הקהל לאמירת הסליחות, אולם הלילה זה היה כמעט מיותר. רוב האנשים חטפו שינה קצרה, אך התעוררו בעצמם, נכונים להתחיל. במוחם הולמות המחשבות על המילים שהם עומדים לומר: "לך ה' הצדקה ולנו בוש-הפנים".

רבים מהתושבים והאורחים ממהרים לטהר את עצמם במקווה טהרה, ומשם הם פונים לעבר ביתו של רבי לוי-יצחק, כדי ללוותו אל בית-הכנסת. אחרים ממהרים אל בית-הכנסת, לתפוס מקום טוב ולהתכונן לאמירת הסליחות.

שעת סליחות הגיעה, אך הצדיק מתמהמה בביתו. "ודאי יש דברים בגו", אומרים החסידים איש אל רעהו. יודעים הם כי הצדיק מקפיד על זמנו של הציבור ולא יאחר בלי סיבה מיוחדת.

סוף-סוף הצדיק יוצא מביתו. אך מה זה בידו? לתדהמת כל הסובבים אותו הם מגלים כי הוא מחזיק בידו סל גדול, ובו בקבוק וודקה ומיני מאכל.

מה לאמירת סליחות ולבקבוק הודקה והמאכלים? תמהו התלמידים.

"הבה נלך!", קרא הצדיק לחסידים. הם הלכו כמה דקות בחשכה לעבר בית-הכנסת, אולם אז פנה הצדיק אל הדרך המובילה לקצה השני של העיר. משתוממים הוסיפו החסידים ללכת אחר רבם, מצפים להבין את פשר הדברים.

הרבי עצר ליד בית בקצה העיירה, ששימש מעין פונדק ללינת לילה לאורחים וחסרי בית. ישנו שם יהודים ולהבדיל גויים שלא מבני העיירה. ריח חריף של אלכוהול עמד באוויר. האנשים היו שרועים על הקרקע, שקועים בשינה עמוקה זה לצד זה.

סימן הצדיק לחסידיו ואלו נכנסו אחריו בשקט, נזהרים שלא להעיר איש. בחשכה השוררת קשה היה להבחין בתווי פניהם של האנשים, אולם במהרה איתר הצדיק יהודי אחד, על-פי הציצית שהשתלשלה מבגדיו והכיפה שעל ראשו.

הצדיק הוציא את בקבוק הוודקה מסלו ופתח אותו. ריחו החריף של המשקה נדף באוויר. בעדינות נגע קלות בכתפו של היהודי והעירו משנתו. כשהאיש פקח עיניים פנה אליו הצדיק בשאלה: "אולי תרצה להרטיב את גרונוך במעט יין-שרף? או שמא תרצה לטעום חתיכת מליח או מיני מתיקה?".

היהודי, שזה עתה התעורר וגם לא הבחין מי האיש שהעיר אותו משנתו, הגיב בגערה: "שוטה שכמותך, כיצד אתה מצפה שאשתה קודם שנטלתי את ידי?! איך אוכל לברך?! וכי גוי אני בעיניך?!".

התעלם הרב מגערותיו ופנה לחפש יהודים אחרים. גם להם הציע לשתות ולאכול, ותגובת כולם לא הייתה שונה משל היהודי הראשון. "האם גויים נחשבנו שנשתה ונאכל בלי נעגל וואסער ובלי ברכה?!", הגיבו בטבעיות. מהם פנה הצדיק אל אחד הגויים שישנו שם. הוא העיר אותו ואמר: "הנה בידי יין-שרף, התרצה להרטיב בו את גרונוך?". אך שמע הגוי מפי הרב את המילה 'יין-שרף', תפס את הבקבוק, מזג לעצמו כוס ורוקן אותה בבת-אחת אל תוך גרונו. כעבור רגע כבר התהפך לצד השני ושקע שוב בשנתו.

לא הסתפק הצדיק באחד. הוא פנה אל גוי שני ושלישי, רביעי וחמישי, וכולם הגיבו בדרך דומה. עד מהרה נתרוקן הבקבוק לגמרי ועמו גם הסל העמוס דברי מאכל.

הם יצאו חרש מהבית, ואז נשא הצדיק את עיניו השמימה ואמר: "ריבוננו של עולם! ראה נא את עמך ישראל. 'עקב' גם כשהוא ישן, אינו מסוגל לאכול או לשתות קודם שייטול את ידיו ויברך ברכה. לעומתו, 'עשיר' זולל וסובא. מיד כשהוא רואה מאכל או משקה הוא חוטף ואוכל בלי לחשוב כלל. רק בגלל זאת ראויים בניך להיכתב לחיים טובים".

ובפנים קורנות פנה אל חסידיו ואמר: "עתה, יהודים, נוכל לגשת לומר 'זכור ברית'..."

יום ראשון י"ג ניסן - הסתלקות הצ"צ

הלכה ומנהג | מנהגי ספירת העומר

נוהגים ללמוד בימים אלו מסכת "סוטה" – דף ליום דף ליום.

אין מתחתנים בספירת העומר, אבל מותר להשתדך, ומותר לעשות סעודת שידוכין ללא תזמורת וריקודים.

בל"ג בעומר ביום, ובשלושת ימי ההגבלה, אפשר לערוך חופה עם תזמורת וריקודים.

נוהגים שאין מברכים שהחיינו בימים אלו, למעט בפדיון הבן. אבל בשבת ובל"ג בעומר – מברכים "שהחיינו".

נוהגים הן הגברים והן הנשים, שלא לעשות מלאכה במהלך ספירת העומר משקיעת החמה, עד לאחר שיספרו ספירת העומר. ודווקא מלאכה גמורה וממושכת, אבל מלאכות הבית כמו בישול, אפיה, נקיון וכדומה – מותר לעשותן.

יש המקלים לערוך סעודת מצוה של שבע ברכות, ברית מילה, פדיון הבן, בר מצוה והכנסת ספר תורה בתופים ובמחולות גם בימי ספירת העומר. יש להשתדל שלא להיכנס לדירה חדשה בימי הספירה.

שיחת הרבי | מתי ניטהר בגאולה?

נצייר לעצמנו את הרגע המיוחל של הגאולה האמתית והשלמה: מלך המשיח מגיע, בית המקדש נבנה, ועם ישראל מתקבץ לארצו. קיימת מצוות עשה להקריב פעמיים בכל יום את קרבן התמיד, ואנו רוצים כמובן לקיים מיד את המצווה שלא קוימה קרוב לאלפיים שנה.

אך כאן מתעוררת בעיה: כולנו בחזקת טמאי מתים (כלומר, שבאנו במגע או היינו אי פעם תחת קורת גג אחת עם מת). תהליך הטהרה מהטומאה הזו אורך לא פחות משבוע, וכל עוד הוא לא הסתיים אסור לנו להיכנס לבית המקדש (מלבד במצבים של חוסר ברירה)! האם הגיוני לומר שיחנכו את העבודה בבית-המקדש בצורה מאולצת – בטומאה? או לחלופין, שבית-המקדש יעמוד על תלו ובמשך שבוע אף אחד לא ייכנס אליו?

התשובה היא, שזה אכן לא הגיוני ומוכרחים להיות אנשים טהורים שיוכלו להיכנס מיד לבית המקדש. ואמנם ישנם כאלה. אלה הצדיקים שיקומו לתחייה מיד בבוא

הגאולה, כמו משה רבינו ואהרן הכהן ובניו, והם – שיקומו טהורים – יוכלו להיכנס מיד לבית המקדש ולהקריב את הקרבנות.

אמנם לכאורה גם אלה שיקומו בתחיית המתים יזדקקו להיטהר מטומאה – אבל מסתבר לומר, שלא כולם יזדקקו לכך, אלא רק אלה שנפטרו מן העולם טמאים (כלומר, שבחייהם באו במגע כלשהו עם נפטר ולא עברו תהליך טהרה). מי שנפטר בטהרה יקום בטהרה ואם כן לא תהיה לצדיקים הטהורים שום בעיה להיכנס מיד לעבודה בבית המקדש.

הרבי מוסיף ומדייק מדברי חז"ל, כי גם אם נאמר שכל הקמים לתחייה יזדקקו להיטהר מטומאה – מי שלמד תורה בעולם הזה לא יזדקק לטהרה רגילה. חז"ל אמרו, ש"כל המשתמש באור תורה – טל תורה מחייהו". כלומר, תחייתו של כל מי שלומד תורה תהיה מכוחה של הארה אלוקית מופלאה שנקראת 'טל תורה'. על פי הזוהר – יש לטל הזה יכולת ייחודית לטהר מיידית מכל טומאה, וממילא הם יהפכו מיד לטהורים ולא יצטרכו להמתין שבוע.

סיפור חסידי | ממה חסיד מתעורר?

הרב רייצעס מפלורידה התוועד שבת אחת ב-770 ולקח הרבה לחיים עד שנפל ונרדם. ניסו להעירו, אך ללא הצלחה, עד שחששו לחייו שכנראה איבד את ההכרה וכדומה. אביו הזמין 'הצלה' וכשהם הרימו אותו לאלונקה, כיפתו נפלה ותכף התעורר להרים את הכיפה, וכל זה לאחר מאמצים עצומים שלא הצליחו להעירו!

יום שני י"ד ניסן - ערב פסח

הלכה ומנהג | תספורת בספירת העומר

נוהגים שלא להסתפר בספירת העומר, ואפילו ילדים שהגיעו לגיל 3 דוחים להם את תספורת עד ל"ג בעומר. וטוב יותר להתחיל את תספורת שלהם ביום ל"ג בעומר, אבל את הסעודה וההתוועדות, אפשר להמשיכן גם בלילה שלאחרי זה. והגרים בארץ ישראל, מה טוב אם יעלו למירון בל"ג בעומר לתספורת.

ילדים שנולדו לאחר ל"ג בעומר – אין מקדימים להם את התספורת, אלא מספרים אותם בערב חג השבועות.

אישה ששערותיה יוצאות מחוץ לפאה או מטפחת – מותר לה להסתפר.

שיחת הרבי | הקשר בין ה'חכם' ל'רשע'

בנוסח ההגדה מופעים ארבעת הבנים שמגיעים לשולחן הסדר: חכם, רשע, תם ושאינו יודע לשאול.

נשאלת השאלה, מדוע נסמכו החכם והרשע זה לזה?

הסביר זאת הרבי הריי"ץ: מכיון שצריך לעסוק גם בתיקון הרשע, שהרי נאמר "לא ידח ממנו נדח", ונדרשים כוחות רבים לצורך תיקונו של הרשע, לכן נסמך החכם לרשע כדי שהחכם, ברוחותיו הגדולים יתקן את הרשע.

הרבי מוסיף על כך:

אמנם שאלתו של החכם נובעת מהרצון והתשוקה לקבל הסבר לציווי התורה, אבל מאחר שלמעשה, גם הוא שואל שאלה, הרי הוא איננו מקיים את הציווי "תמים תהיה עם ה' אלקיך" בתכלית השלימות, שכן בצד הקדושה לא קיימת השאלה "מדוע" (וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר: "פארוואס איז א קליפה" = [השאלה 'מדוע' – היא קליפה]), ומ"שאלה" עלולה להסתעף שאלת הרשע.

וכך סיפר הרבי הריי"ץ: אאמו"ר (אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע) אמר פעם שמבחינה זו גדולה מעלתו של התם, ענין התמימות, על החכם, ושיבח במיוחד את ה'שאינו יודע לשאול', באמרו שבטורם ירדה הנשמה למטה, ענייני האלוקות היו אצלה בפשיטות, כדבר המובן מאליו, ואילו עם ירידתה והתלבשותה בגוף, הדברים הופכים להיות בגדר חידוש ו"שאלה". וזוהי מעלת "שאינו יודע לשאול", שגם לאחר ירידת הנשמה למטה, אלוקות היא אצלו מילתא דפשיטא, ללא תמיהות ו"שאלות".

סיפור חסידי | כשיהודי מעוניין ללמוד כישוף

סיפור זה מספרים שאירע בימי הרב הקדוש רבי פנחס קארצער, והיה רגיל לספר מעשה זה בכל פורים.

בעיר אחת היה כומר אחד רשע עריץ ושונא ישראל מאוד, ובהיותו מכשף גדול היה רגיל לעשות בכשפיו רשעות גדול לכל ישראל הדרים בעיר הזאת.

ושם בעיר ההיא היה דר איש יהודי אחד מחזיק אראנדע (בית מרזח) והכומר הנ"ל היה רגיל לילך אצלו לשתות, שהיה שיכור גדול.

פעם אחת חשק האיש הנ"ל ללמוד חכמת הכישוף (ואפשר היתה כוונתו שיהיה בקי בכישוף כדי שיוכל ללחום עם הכומר הנ"ל). ויהי היום, כבוא הכומר אצלו כהרגלו, אמר אליו האיש: כמה אתה רוצה בשכרך שתלמד אותי חכמת הכישוף? והשיב הכומר: אם תתן לי לשתות שלוש שנים רצופות כמה שארצה, אז במלאת הג' שנים אלמדך חכמת הכישוף. נתרצה האיש ונגמר ביניהם הדבר.

ויהי במלאת שלושת השנים, אמר לו החוכר הנ"ל אנכי קיימתי דברי ונתתי לך לשתות כמה שרצית, כעת למדני חכמת הכישוף.

אמר לו הכומר: אחוז בחגורה שלי. אחוז והוליכו ע"י כישוף בזמן קצר לערך רבע שעה אל מקום רחוק מאוד, והציגו על הר אחד, ואמר לו: בכאן תלמוד חכמת הכישוף!

והכומר נעלם ממנו, והאיש הנ"ל נשאר שם גלמוד במדבר שמים. ובעמדו כך נבון ברעיונו ראה פתאום שההר שעומד עליו הוא מוקף נחש גדול מאוד אשר כמוהו לא נראה עוד, אז הבין האיש הנ"ל כי האדמה שעומד עליו לאו אדמת קודש היא, והיא ארץ אשר לא עבר בה איש ובודאי הכומר הנ"ל הוליך אותו אל הרי חשך, מקום משכן החיצונים.

ובחשבו כך פתאום התחיל הנחש לדבר אליו כדברים האלה: מה אתה רוצה בכאן? והשיב האיש בפחד ובהלה ואכבותיו דא לדא נקשן: הנה באתי לכאן ללמוד חכמת הכישוף. וחזר ושאלו הנחש: מאין אתה ומאיזה מדינה? והשיב האיש: ממדינה פלונית. ואמר אליו הנחש: כעת צריך אתה לשכוח שאתה ממדינה פלונית. והאיש קיים דבריו והעביר אותה ממחשבתו ושכח. ושאלו: מאיזה עיר אתה? והשיב: מעיר פלונית. תשכח גם העיר, ושכח כנ"ל. חזר ושאלו הנחש: היש לך אב ואם? והשיב: יש לי. ואמר לו הנחש: תשכח אביך ואמך, ושכח ג"כ כנ"ל. כן שאלו הנחש על כל פרט ופרט ואמר לו שישכח, והאיש שכח הכל.

ואח"כ חזר ושאלו הנחש: מאיזה עם אתה? והשיבו: מזרע היהודים אני, מבני אברהם יצחק ויעקב. אמר לו הנחש: תשכח גם זה שאתה יהודי! והשיבו האיש: הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה ושכחתי. וחזר לשאלו: למי אתה עובד? והשיב האיש: אני עובד לאלקי אברהם יצחק ויעקב אשר ברא שמים וארץ וכל ברואי מעלה ומטה ומלכותו בכל משלה

והוא זן ומפרנס לכל הברואים, אותו אני ירא! אמר לו הנחש: לעת הזאת צריך אתה לשכוח מאלוקיך.

א איד איז דאך אבער א ייד, בראותו כך אז ער האלט שוין בא דער לעצטער נקודה, [יהודי הוא בכל זאת יהודי ובראותו כך שכבר הגיע לנקודה האחרונה]. אז חס לבו בקרבו ונתעורר בו הירושה שיש לנו מאבותינו הק' אברהם יצחק ויעקב, האמונה הקדושה הנקודה פנימיות שבלב הטמונה בלב כל בר ישראל (וכדברי קודשו של האדמו"ר הזקן בספר "לקוטי אמרים תניא" כתב כך וז"ל בפרק י"ח: "ולכן כל ישראל אפילו הנשים ועמי הארץ הם מאמינים בה' שהאמונה היא למעלה מן הדעת וההשגה וכו' ולכן אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת השם על הרוב וסובלים עינויים קשים שלא לכפור בה' אחד ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה' וכו'" עכ"ל), האט דער איד אנגעהויבן צו שרייען מיט זיין גאנצן כח: פון השי"ת וויל איך נישט פארגעסן! [התחיל היהודי לצעוק בכל כחו: מהשם יתברך אינני רוצה לשכוח!]

והתחיל לצעוק בקול גדול "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" כמה וכמה פעמים, וגמר בדעתו יהיה מה שיהיה ולא אשקר באמונתי ח"ו וקבל עליו למסור נפשו על קדושת שמו ית' ויתעלה. ואז פתח הנחש את פיו ואמר לאיש הנ"ל: הלא תדע כי כעת אתה הוא בידינו, ואנו יכולים לעשות עמך כחפצינו ומוכרח אתה לכפור וכו'. והוא באחת שאינו רוצה לכפור רק צווח "שמע ישראל" בקולי קולות.

פתאום ראה שבאו אליו חיות טמאות עד אין שיעור גדודים גדודים ומחנות עד אין חקר, ורצו אליו בחמת רוחם לקרעו לקרעים. והוא עשה את שלו רק צווח "שמע ישראל" ומחמת זה לא היתה להם שליטה להתקרב אליו וכאשר קרבו אליו נתבטלו מכל וכל ונעלמו ממנו.

ואח"כ באו גדודים אחרים מינים ממינים שונים, בכל פעם יותר ויותר ונחשים ועקרבים וכולם נתבטלו. ולבסוף באו חזירי יער ("ווילדע חזירים") ואש להבה זרקו מפייהם, והכל ע"י כישוף, אבל הכל ללא הועיל דער איד האט זיך געהאלטן ביי זיינעם אין ער האט נישט נאך געגעבין [היהודי החזיק בשלו ולא ויתר]. ונשתהה בזה הנסיון זמן רב.

ואח"כ ראה שאין כאן לא הר ולא נחש, ומצא עצמו עומד באמצע השדה. ורצה לילך לביתו, אבל לא ידע הדרך והתחיל ללכת להיכן שנשאוהו רגליו מעיר לעיר ומכפר לכפר ונתשהה בדרכו ג' שנים עד שבא לביתו.

והלך אל הכומר ושאלו על ככה לאמור: למה רימיתני שהולכתני למקום רחוק כזה מקום חושך וצלמות?! השיב לו הכומר: אומר לך כי ראייתי שאתה מכשף גדול יותר ממני, כי בבואי לביתך בבוקר בשעה שנטלת ידיך וראיתי שנפלו מאצבעותיך קליפות וחיצונים הרוגים לאלפים ולרבבות.

וגם בעת שלבשת הטלית קטן עם הציצית ג"כ נפלו מהציצית כנ"ל ואני אין זה בכוחי, ע"כ הולכתיך למקום הלז משכן החיצונים שתלמוד שם חכמת כישוף כי שם מקורו. והלך האיש הנ"ל להרה"ק רבי פנחס קאריצער זי"ע וסיפר לפניו את כל אשר קרה לו, ושמח מאוד על שהשי"ת היה בעזרו לעמוד בנסיון והרה"ק נשקו על ראשו והיה רגיל לספר מעשה זה בכל פונים [נראה שהכוונה בכל פנאי].

יום רביעי ט"ז ניסן - א' דחיה"מ

הלכה ומנהג | הכנות לתפילה

אומר הפסוק 'הכון לקראת אלהיך ישראל'. פירוש שיכין את עצמו לפני השם יתברך לפני התפילה:

שילביש את עצמו במלבושי כבוד כשהולך להתפלל, כמו שהולך לפני שר נכבד. ואפילו אם מתפלל בביתו ביחידות ילביש את עצמו כראוי. ובמקומות שנוהגין לילך בחגורה, אסור להתפלל עד שיחגור את עצמו.

טוב ליתן צדקה קודם התפלה, שנאמר "אני בצדק אחזה פניך". גם יקבל עליו קודם כל תפלה, מצות "ואהבת לרעך כמוך", ויכוין לאהוב את כל אחד מישראל כנפשו, כי אם חס ושלום יש פירוד לבבות ישראל למטה, אז גם למעלה אין התאחדות, אבל התאחדות בגופיהן שלמטה, גורם התאחדות ודבקות נפשותיהן למעלה, ועל ידי זה גם תפלותיהן מתאחדות, ואז בהיות תפלותיהן כלולות יחד, היא רצויה לפניו יתברך שמו.

שיחת הרבי | חכם מה הוא אומר . . אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן

הבן החכם היושב לשולחן הסדר הינו בקי, כמובן, בכל הלכות הפסח. אם כן, מדוע הוא שואל "מה העדות החוקים והמשפטים"?

הסיבה הפשוטה לכך היא, שזהו סדר ההגדה – בדרך של שאלות ותשובות, שהרי אף מי שאין לו אשה או בנים שישאלו אותו – חייב לשאול בעצמו, ואחר כך לענות לעצמו על שאלותיו.

אלא שמסתבר ששאלת החכם עוסקת ברובד עמוק יותר, שהרי המדובר הוא ב"בן חכם". וא"כ יש להבין, אפוא, מהי המשמעות הפנימית של שאלת החכם וכיצד ניתן לה מענה בכך ש"אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן"?

וביאור הענין:

"חכם – מה הוא אומר". "מה" – ענינו ביטול, כפי שאומר משה "ונחנו מה" = (אנחנו – לא כלום), והמילה חכמה נגזרת מהשורש "כח-מה" – כח של ביטול. כך שהבן חכם משקף מצב של ביטול במציאות, של אדם שבטל לה' בכל מציאותו. הדבר מתבטא גם בכך, שמבין ארבעת הבנים שהם כנגד ארבעת העלומות, החכם מסמל את עול האצילות, שבו שורר ביטול מוחלט לה'.

ואכן, ה"חכם" מאוחד עם הקב"ה באופן כה עמוק, עד שהוא מקיים את כל המצוות מתוך תחושה זהה – תחושה של ביטול מוחלט. לדידו, אין כל הבדל אם המצוה מובנת

בשכל, או שהיא מהווה חוק בלתי מובן. הוא מקיים את הכל באותה מידה של עונג וחיות, מתוך ידיעה שהוא מבצע את רצון ה'.

והנה, במצוות קיימים שלושה סוגים: "עדות" – מצוות שלכתחילה לא היינו חושבים לעשות אותן, אך לאחר ציווי של ה' הן מובנות בשכל; "משפטים" הם מצוות שהשכל מחייב לבצע אותן גם ללא ציווי התורה, כדברי הגמרא במסכת עירובין: "אלמלא ניתנה תורה היינו לומדים צניעות מחתול וגזל מנמלה"; ו"חוקים" – מצוות שאין להם כל ביאור שכלי ("חוקה חקקתי ואין לך רשות להרהר אחריה").

בדרך כלל, מקיימים את המשפטים ואת העדות מתוך הבנה, ואילו את החוקים מקיימים מתוך החלטה של "קבלת עול מלכות שמים". ואולם, אצל ה"חכם", שנמצא בדרגה של ביטול מוחלט כלפי הקב"ה ומאוחד עימו לחלוטין, הכל שונה:

הוא עינו מקיים את העדות והמשפטים כתוצאה מהבנתו, ואף אינו מבצע את החוקים מתוך קבלת עול. אצלו, הכל מתבצע מאליו, כתוצאה מעצם ההתאחדות שלו עם ה'.

כשם שאברי הגוף מבצעים בדרך ממילא את רצון האדם, כך החכם מקיים את כל סוגי המצוות באופן טבעי, בדרך ממילא.

וכאן בא החכם ומעורר שאלה הנובעת מדרגתו:

אם מבצעים את כל המצוות מאותה סיבה – כתוצאה מהביטול לה' – לשם מה בכלל יש צורך בחלוקה לעדות, חוקים ומשפטים – "מה העדות החוקים והמשפטים"?

ובעצם, שאלה זו נשאלת גם על ידי כל נשמה יהודית שיורדת להתלבש בגוף. הנשמה שואפת לקיים את כל ציווי ה' מתוך ביטול מוחלט ולהתרומם מעל אותה דרגה שבה ניכרים הבדלים בין סוגי המצוות, ושואלת מדוע קיימת חלוקה בין מצוות שמובנות בשכל למצוות שאינן מובנות?

על כך באה התשובה: "אמור לו כהלכות הפסח – אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן":

"פסח", מלשון פסיחה ודילוג, רומז על הדילוג העצום שדילג ה', כביכול, כשהוציא את העם ממצרים. באותו לילה נגלה להם הקב"ה בכבודו ובעצמו, שהוא נעלה מכל דרגה שהיא. והיכן נגלה הקב"ה? – במקום הנחות ביות שקיים בעולם – בתוך מצרים שמלאה גילולים וטומאה, דבר שמהווה "דילוג" עצום ביותר.

והנה, למרות שהמונח 'דילוג' נוגד לעצם המושג 'סדר', הרי דווקא בליל פסח, שבו מתגלה דרגה קדושה זו של "פסח הוי" – מתבצע הדבר "כהלכות הפסח", באופן מסודר, החל מלקיחת הששה בעשירי בחודש ניסן, שחיתתו והקרבתו ועד לאכילתו בליל פסח, על כל פרטי הדינים הכרוכים בכך. זהו רצון הבורא – להחדיר את הקדושה והבלתי מוגבלת בתוך ההגבלות של הסדר וההדרגה.

וזוהי התשובה לשאלת החכם:

נכון שצריך לעבוד את ה' מתוך ביטול שנובע מעצם הנשמה, ומצידה כל המצוות שוות ואין הבדלים ביניהן, אבל עם זאת, החלוקה בין עדות, חוקים ומפשטים נחוצה, כי רצונו של הקב"ה הוא שנחדיר את דרגת ה"ביטול במציאות" בתוך סדר, בתוך הבנתנו האישית וכוחותינו הפנימיים, ונהיה בטלים בתוך עבודה מסודרת המחולקת לעדות חוקים ומשפטים.

אכילת הפסח היא זו המחדירה בנו את אותה קדושה עצומה. אך כאן בא האיסור "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן": אין לאכול דבר לאחר אכילת הפסח, כדי שלא להפיג את טעמו. והדבר מלמדנו, שהטעם של הפסח חייב להישאר בנו, היינו שה"דילוג", הביטול המוחלט לה' שמעבר למציאות שלנו, חייב לחדור בכל כוחותינו באופן מסודר ותמידי, עד שנחוש אותו תמיד.

סיפור חסידי | כשזוהים את המים של הנעגעל וואסער...

שני אחים יהודים שגרו בירושלים בזמן שהצלבנים שלטו בירושלים, הם היו היהודים היחידים והי' להם קשה להיות שונים כל הזמן והחליטו להתנצר רח"ל. הם הלכו לכומר ועשה מה שעשה ואמר שהם נוצרים.

כעבור כמה זמן הם חזרו לכומר ואמרו שהם מרגישים כיהודים, והטקס לא שינה אותם. אמר להם הכומר - האם המשכתם לעשות נעגל וואסער? וענו שכן.

אמר הכומר שימשיכו, אך שישתו את מי הנטילה לאחר הנטילה, וישובו אליו כעבור שבועיים. כשחזרו התברר שאחד שתה - ורצה להיות נוצרי, והשני לא הי' מסוגל לשתות - ונשאר יהודי!

יום המישי י"ז ניסן - ב' דחיה"מ

הלכה ומנהג | הלכות 'מוריד הטל' ו'ותן ברכה'

מתחילין לומר 'מוריד הטל' בתפילת המוסף של יום טוב הראשון דחג הפסח. ואין הציבור רשאי להתחיל עד שישמעו מפי השליח ציבור. ונוהגין שהשמש מכריז על כך קודם התפילה.

אם טעה ואמר 'מושיב הרוח ומוריד הגשם' ונזכר קודם שסיים הברכה, חוזר ל'אתה גיבור'. אם נזכר לאחר חתימת ברכת 'מחיה המתים' צריך לחזור לראש תפילת שמונה עשרה.

אם מסופק אם הזכיר 'מוריד הגשם' או 'מוריד הטל':

כשמסופק עד שלושים יום (עד ט"ז סיון) - בחזקת שהזכירו כמו שהיה רגיל כל ימות החורף וצריך לחזור.

כשמסופק לאחר שלושים יום - אין צורך לחזור, שכבר נתרגל לשונו לומר כהלכה, ומן הסתם אמר כהרגל לשונו.

במוצאי יום טוב הראשון של פסח מתחילים לומר 'ותן ברכה'.

אם אמר בטעות 'ותן טל ומטר לברכה' חוזר לראש הברכה. אם נזכר לאחר סיום הברכה, או סיום ברכות נוספות - חוזר לראש 'ברכת השנים' וממשיך משם על הסדר.

שיחת הרבי | מה יקרה לכל הגויים בגאולה?

מלך המשיח יכונן סדר עולמי חדש. תחת שלטונו יתאחדו כל העמים במטרה להיטיב את הכרתם בבורא ולמלא את רצונו בשלמות. כפי שנאמר: "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם השם ולעבדו שכם אחד" (צפניה ג, ט).

מאז הבריאה ועד היום, מעביר הקדוש-ברוך-הוא את החיות האלוקית לקיומם של הגויים דרך כוחות טומאה חזקים. כוחות אלה מכונים 'שלוש קליפות הטמאות'. בעידן הגאולה השלמה לא יהיו עוד כוחות טומאה בעולם, כמו שנאמר: "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכריה יג, ב). באותו זמן תגיע לכל העמים חיות אלוקית בצורה בלתי אמצעית - ישירות מתחומי הקדושה (אם כי הגויים יעמדו ברמת קדושה נמוכה יותר

מזו של עם ישראל והם אף יכירו בכך, ולכן יראו לעצמם זכות גדולה לעזור להם, כפי שהוסבר בגיליון שעבר).

למרות האמור, ישנם עמים שכל קיומם מותנה בנוכחותם של כוחות טומאה. ללא כוחות הטומאה אין להם שום אפשרות קיום. הבולט שבהם זהו עמלק, שעליו נאמר בנבואת בלעם: "ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי אובד" (בלק כד, כ). עמלק לא יזדכך בגאולה, כעמים אחרים, אלא יתבטל לגמרי.

מדוע? מוסבר בתורת החסידות כי הכוחות הרוחניים שבעולם מחולקים על-ידי הבורא לשתי מערכות מקבילות: קדושה וטומאה. מול (כמעט) כל כוח של קדושה – יש כוח מקביל של טומאה. הגויים מקבלים, כאמור, את חיותם מכוחות הטומאה. לכל אומה יש את כוח הטומאה 'שלה' והוא שמאפיין את תכונותיה. לעתיד לבוא יתהפכו כוחות הטומאה – כל כוח אל הכוח המקביל אליו בקדושה, וממילא גם האומה ששייכת לאותו כוח תהפוך למחוברת אל כוח הקדושה המקביל.

אך בני עמלק (ועמים דומים להם) – כל מהותם היא להעלים ולהסתיר על כוחות הקדושה. מעבר לכך אין להם שום הגדרה עצמית. ולפיכך כאשר לא תהיה בעולם אפשרות של הסתרה כזו – לא יהיה להם איך להתקיים.

המלחמה בעמלק נעשתה בעבר מספר פעמים, אך רק בגאולה השלמה יימחה לגמרי זכר עמלק. הרבי מליובאוויטש מלך המשיח מבאר, שזו הסיבה למנהג בעת הקריאה בתורה לחזור פעמיים על המילה 'זכר' במשפט "תמחה את זכר עמלק" – פעם אחת בניקוד צירה מתחת לז' ופעם אחת בניקוד סגול. הניקוד צירה, שמצויר עם שתי נקודות, רומז על מחייית זכרו של עמלק עד לזמן בית-המקדש השני. הניקוד סגול, שמצויר עם שלוש נקודות, רומז על רמה אחרת של מחייה – המחיייה המוחלטת שתהיה בזמן בית-המקדש השלישי.

סיפור חסידי | ממה שמח ר' לוי יצחק בגלות?

הרבנית חנה סיפרה שכשהייתה בגלות עם בעלה ר' לוי יצחק אביו של הרבי מלך המשיח שליט"א לא היה מים, ואחר זמן כשהגיע מעט מים הייתה לו שמחה גדולה שיכול לעשות במעט זה נעגל וואסער.

והמיוחד הוא לא שהייתה לו מסירות נפש ועשה בזה נעגל וואסער, אלא שבזה הייתה שמחתו.

יום שישי י"ה ניסן - ג' דחיה"מ

הלכה ומנהג | סעודת משיח

רבינו הבעל-שם-טוב היה אוכל סעודה שלישית ביום אחרון-של-פסח (בחור"ל) והיתה נקראת אצלו "סעודת משיח", משום שביום זה מאיר גילוי הארת המשיח.

מנהג קבוע לשתות ד' כוסות בסעודה זו, הנהיג כ"ק אדמו"ר מלך המשיח. ארבע כוסות יין, כנגד ארבע כוסות הנחמה שעתיד הקב"ה להשקות את ישראל. מי שקשה לו, ישתה מעט ויוסיף קצת בכל פעם וייחשב לו ככוס נוספת.

גם לאחר ארבע הכוסות אפשר לומר 'לחיים', ופשיטא – [שכל זה יהיה] באופן של זהירות משכרות, חס-ושלום, היפך הציווי והיפך הרצוי, על-ידי זה שייקה כוסות שלפי ערכו, או שישתה רוב כוס וכיוצא בזה.

נוהגים לערוך סעודה זו ברוב עם, ומנגנים ניגוני רבותינו נשיאינו ועל-פי הסדר שהורה הרבי בהתוועדויות דראש-השנה. לפני כל ניגון מכריזים שם בעל הניגון. לאחר זה מנגנים כפי שהיה הסדר בסוף ההתוועדויות הגדולות (למעט השנים תשמ"ו ואילך): ניגון הכנה, ד' בבות, ניע זשוריצי.

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה נוהג באחרון-של-פסח להורות שירקדו "ריקוד של משיח" ("משיח'ס טאַנץ"), והיו פעמים שגם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הורה כן.

שיחת הרבי | כיצד יקומו המתים? עירומים? לבושים? באיזה בגדים?

סוגיית תחיית המתים מעוררת שאלות רבות ומרתקות. כגון: האם המתים יקומו ערומים או לבושים? האם הם יופיעו בגיל שבו מתו? מה יהיה על מי שמתו עיוורים או חירשים?

(אמנם הרמב"ם מתבטא בביקורתיות על ההמון שמתרכזים בשאלות מעין אלו: "האיך יקומו המתים, ערומים או לבושים, ואם יקומו באותן תכריכים עצמם שנקברו בהם... וכשיבוא המשיח, אם יהיה שם העשיר והדל, או אם יהיו בימיו חזק וחלש, והרבה שאלות כאלו". אולם ברור שהרמב"ם לא בא לשלול התעניינות בנושאים שנידונים בגמרא ובספרי חז"ל נוספים. קובלנתו היא על כך שמתעסקים רק או בעיקר בפרטים אלו ולא במהותה של תחיית המתים והגאולה בכלל)

לגבי שאלת הבגדים – בגמרא מסופר כי זו הוצגה על ידי המלכה קלאופטרה לתנא רבי מאיר, ותשובתו הייתה מליצית: "קל וחומר מחיטה – ומה חיטה שנקברה (נזרעת) ערומה יוצאה בכמה לבושין, צדיקים שנקברים בלבושיהן – על אחת כמה וכמה".

גם מהתלמוד הירושלמי משמע שהמתים יקומו לבושים – בתכריכים שאיתם נקברו. בעלי התוספות כותבים, כי על פי דברי רבי (רבי יהודה הנשיא) שם משמע "שעתידים צדיקים שלא יעמדו בתכריכין אלא בלבושיהם מחיים". מדברי הרבי מליובאוויטש מלך המשיח (הובאו במדור זה בגיליון הקודם) משמע שמצדד כדעה זו.

לגבי המומים השונים אמרו חז"ל: "כשם שהאדם הולך כך הוא בא. הולך עיוור ובא עיוור, הולך חירש ובא חירש, הולך אילם ובא אילם... אמר הקדוש-ברוך-הוא: ... יעמדו כמו שהלכו ואחר כך אני מרפא אותם". כך גם נאמר בזוהר (בתרגום לעברית): "בזמן שיקומו ישראל מעפרם, כמה חיגרים וכמה עיוורים יהיו בהם, ואז יאיר להם הקדוש-ברוך-הוא שמש מרפא שתרפא אותם".

בנוגע לגיל, מובא בחז"ל שהמתים יקומו בדיוק בגיל ובמראה שבו הם נפטרו, על מנת שיוכלו לזהות אותם. ומוסיף על כך הרב סעדיה גאון בספר 'אמונת התחייה', "כי אף שיקומו כולם בתמונתם כמו שהיו בעולם הזה, עם כל זה תואר צורת גופם לא כמו שהיו בעת פטירתם מדוכה מחלאים רעים... אלא הקדוש-ברוך-הוא יחדש וילבין גופם כאבן ספיר. כי הנשמה נזדככה למעלה גדולה בעדן גן אלוקים, לזאת בעת ירידתה אל הגוף היסודי צריך להיות הגוף נקי".

סיפור חסידי | כשחסידי מתעורר מאירוע מוחי

אצל ר' יהודה פרידמן שליח של הרבי מלך המשיח שליט"א התגלה דלקת קרום המוח ל"ע, והיה מורדם כשלושה ימים ברציפות. הרופאים אמרו שנגרם נזק ה"י למוח ובטח לא ידבר ויתכן שגם לא יוכל ללכת ועוד ועוד רח"ל.

ואז כשהתעורר באו לבדוק אותו מה נפגע אצלו מהמוח, ובאמת הוא לא דיבר רק הוציא קולות משונים והבהרות לא ברורות מפיו, עם סימני ידים לא מובנים.

בני המשפחה שעמדו מסביב נפל ליבם בקרבם בראותם את דברי הרופאים מתממשים לדאבון לב, וכשנלאו למצוא מה הוא מנסה לומר, הגישו לו דף ועט. לקח ר' יהודה את העט ורשם שיביאו לו נעגעל וואסער ולהפתעת כולם מיד לאחר שנטל את ידיו תכף התחיל לדבר.

יום ראשון כ' ניסן - ה' דחיה"מ

הלכה ומנהג | מנהגי שביעי של פסח

שמחת שביעי-של-פסח גדולה מזו של שאר ימי הפסח, כיוון שבו היתה שלימות עניין יציאת מצרים, וההכנה לגאולה העתידה, ואז דווקא היתה לידת נשמות ישראל. יש שמסרו בשם הצמח-צדק ששביעי-של-פסח הוא הדרגא ד'כל השביעין חביבין'.

כ"ק אדמו"ר הנהיג זה כמה וכמה שנים, ללכת בשביעי-של-פסח אחה"צ ב'תהלוכה' לבקר את בני-ישראל שבבתי-כנסיות ובבתי-מדרשות בכמה וכמה שכונות, כדי להוסיף בשמחת החג (על-ידי ההתאחדות עם רבים מבני-ישראל שבשאר שכונות), ובפרט על-ידי אמירת דברי תורה ("פיקודי ה' ישרים משמחי לב"), נגלה תורה ופנימיות התורה.

בליובאוויטש ניעורים כל הלילה, עוסקים בלימוד תורה [ומתועדים]. הניעור כל לילה זה וכיוצא בו – אינו צריך לקרוא קריאת-שמע שעל-המיטה.

שיחת הרבי | גודלם של השמש והירח בגאולה

אחד מייעודי הגאולה שמופיעים בספר ישעיה מתייחס לאורם של השמש והירח: "והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים, ביום חבוש השם את שבר עמו, ומחץ מכתו ירפא" (ל, כו). המשמעות הפשוטה של הדברים היא, שאור הירח ישתווה בעצמתו לאור השמש, וכפי שהם היו בזמן הבריאה "שני המאורות הגדולים" (בראשית א, טז), לפני שהקדוש-ברוך-הוא אמר לירח "לכי ומעטי את עצמך" (רש"י שם).

מה יהיה בפועל? על כך חלוקות הדעות: לפי דעה אחת, יהפוך הירח למקור אור עצמאי, כמו השמש. לפי דעה שנייה, הירח ימשיך לקבל אור מהשמש, אך יקרין אור באותו עוצמה שמקבל. לפי דעה שלישית, הירח יאיר בעוצמה שמאיר כיום והחידוש יהיה בכך שאורו לא יתמעט במהלך החודש אלא יישאר מלא כל הזמן.

הרבי מליובאוויטש מלך המשיח מבאר, כי השינוי שנכון לירח הוא חלק מתוכנית אלוקית מתוכנת מראש, במבנה של 'רידה לצורך עלייה' (רעיון שהוסבר בהרחבה במדור זה בגיליון הקודם). לפיכך מוכרחים לומר שהירח יהיה גדול יותר ממה שהיה בשעה שנברא. עלייה זו רמוזה במילים "שבעתיים כאור שבעת הימים". לאמור: השמש והירח גם יחד יתעלו שבעתיים ממה שהם היו בעת 'שבעת הימים' – בזמן בריאת העולם.

בכתבי האריז"ל מובא, שהשתוות הירח לשמש רמוזה בפסוק: "ביום ההוא יהיה השם אחד ושמו אחד" (זכריה יד, ט). בשמו המפורש של הקדוש-ברוך-הוא ישנן כידוע ארבע אותיות: השתיים הראשונות – י-ה. השתיים האחרונות – ו-ה. שתי האותיות הראשונות רומזות להתגלות אלוקית ברמה אחת, ושתי האותיות האחרונות – להתגלות אלוקית נמוכה יותר. שתי הרמות של ההתגלות מסומלות בשמש ובירח. השמש מסמלת את ההתגלות הגבוהה והירח את ההתגלות הנמוכה.

לעתיד לבוא לא יהיה צורך בהתגלות נמוכה, משום שכל הנבראים יוכלו להכיל את ההתגלות הגבוהה. וזה מה שנרמז בפסוק "ביום ההוא יהיה השם אחד": בגאולה השלמה, גם שתי האותיות האחרונות של השם המפורש תהיינה י-ה – כמו שתי האותיות הראשונות. תהיה התגלות אחידה ללא הבדלי רמות. ולכן גם הירח ישתווה אל השמש. (מעניין לציין שגם היום יש ביטוי לכך ששיאו של הירח קשור לאותיות י-ה: היום בחודש שבו אנו נהנים מירח מלא הוא היום החמישה-עשר – י-ה בחודש).

סיפור חסידי-ניגון במקום תניא ברחוב?

סיפר השליח הרה"ח ר' י"י שי' גולדמן: כשלמדנו בישיבה המשפיעים תבעו מאיתנו שנחשוב תניא בעל פה כשנלך ברחוב.

מאחר שיש לי חוש בנגינה, כשנכנסתי באותה שנה ל'יחידות' ליום הולדת (גיל י"ט או כ'), שאלתי את הרבי אם יש גם עניין ללכת ברחוב ולהרהר בניגון דבקות חסידי – דבר יותר קל מלחזור בעל פה פרקי תניא –

הרבי ענה לי: "אם תנגן כשתלך ברחוב – הבריות יסברו שמשוהו אצלך 'לא בסדר'..." ומכאן הבנתי שלא זו הכוונה, ואין עניין לחפש דרכים קלות להשתמט ממה שנדרש לעשות.

אמנם אני התכוונתי לשאול לגבי נגינה בשקט, כך שהעוברים והשבים ברחוב לא ישימו לב – מספר הרב גולדמן – אבל מתשובות הרבי הבנתי [מיד], שהרעיון לנגן ניגון הוא רק כ"תירוץ" למה לא לחזור תניא, שהרי לחזור תניא זה ודאי קצת יותר קשה...

יום שלישי כ"ב ניסן - אסרו חג

הלכה ומנהג | כינוס תורה:

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח הנהיג, זה כמה שנים, שבהמשך ובסמיכות לחג הפסח יארגנו 'כינוס תורה' מיד לאחר החג ובאופן שיוכלו להגיע אליו גם מרחוק, שבו כמה וכמה שקלא וטריא ומפלפלים בדברי תורה, כי בהמשך לחג הפסח מתחיל מחדש העניין ד'משה קיבל תורה מסיני' תורה שבכתב ותורה שבעל-פה וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, וממילא זהו הזמן המתאים להוסיף בלימוד התורה...

"וכדי להוסיף בזה, כדאי לעורר יהודים בכל מקום ומקום האפשרי, שדבר נכון וטוב מאוד שיערכו 'כינוס תורה' בימים אלו בשבוע זה, או על-כל-פנים בשבת הבאה, או בימים שלאחרי זה (בכל מקום – לפי תנאי המקום והזמן). ובמקומות שעורכים כבר כינוס תורה – יוסיפו בזה, בכמות ובאיכות.

שיחת הרבי | האם הגויים יקומו לתחייה ?

חסידי אומות העולם (אלו שמקיימים את שבע מצוות בני נוח) יזכו לקום בתחיית המתים. מהיכן נולדה המסקנה הזו.

כאשר מעיינים בדברי חז"ל לגבי תחיית הגויים, הדברים לא כל כך ברורים. מצד אחד נראה כי תחיית המתים היא חזון שמיועד לבני ישראל בלבד. כך עולה מתיאורם של חז"ל את העדיפות של ירידת גשמים לעומת תחיית המתים: "...שתחיית המתים לאדם וזו (הגשמים) לאדם ולבהמה, תחיית המתים לישראל וזו לישראל ולעובדי כוכבים". כך גם נכתב במצודת דויד על הפסוק "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו" (דניאל יב, ה): "לא יעמדו בתחייה כי אם בני ישראל, לזה (=ולכן) אמר 'ורבים' ולא 'כולם'".

מצד שני, ישנם מקומות שמהם משמע כי תחיית המתים תהיה גם לגויים. במסכת סנהדרין מונה המשנה כמה אנשים שלא יקומו בתחיית המתים, ומזכירה ביניהם את בלעם הרשע. ומדייקת מכך הגמרא, שגויים אחרים, שאינם רשעים כבלעם – יקומו!

האמת היא, שזו מחלוקת מפורשת בין חכמי המשנה. רבי אליעזר סבור כי אף גוי לא יקום בתחיית המתים. כך הוא מסיק מהפסוק: "ישוּבו רשעים לשאולה, כל גויים שכחי אלוקים" (תהלים ט, יח). אך רבי יהושע סבור כי הדברים נאמרו רק על גויים שהתכחשו לאלוים ("שכחי אלוקים"), אך אלו שלא התכחשו – יקומו.

מפרשים שונים מגיעים למסקנה, כי חסידי אומות העולם יקומו בתחיית המתים. על פי דבריהם, כאשר נאמר בגמרא: "תחיית המתים לצדיקים" – הכוונה היא (גם) לצדיקים שבין הגויים, משום שבעם ישראל ממילא כולם ייחשבו צדיקים ויקומו לתחייה, כמו שנאמר: "ועמך כולם צדיקים" (ישעיה ס, כא). ומה שאמרו בגמרא "תחיית המתים לישראל" הכוונה היא, שבעם ישראל כולם יקומו, ומקרב הגויים הרוב, שהם רשעים, לא יקומו. אולם חסידי אומות העולם אכן יקומו.

כך אכן נפסק להלכה, כפי שהוזכר בראשית המדור. ובלשונו של הרמב"ם: "חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא".

סיפור חסידי - כשישיקצע' עוברת ליד הרבי

זו היה בשנת הקבוצה של הרב ש"ז לבקיבקר. הרבי שליט"א יצא ללוויה של אישיות כלשהי מהשכונה, וכנהוג בלוויות הרבי היה צועד אחר המיטה מ-770, חוצה את קינגסטון ונעמד ליד ברז ההסנקה שנמצא שם בפינה מספר דקות (עד להיעלמות השיירה מהאופק בד"כ).

באותה לוויה ניצלה שיקסע אחת את הרווח שנוצר בין הרבי לשיירה כדי לחצות את איסטערן פארקווי על קינגסטון מול פני הרבי.

באותו הרגע הרים הרבי את ידו הק' ושפשף את עינו בעזרת ב' האצבעות עד שחלפה מפניו.

יום רביעי כ"ג ניסן

הלכה ומנהג | מקום וכבוד בית הכנסת

יש לו לאדם לקבוע לו בית הכנסת שיתפלל שם בקביעות, וגם יקבע לו שם מקום מיוחד לתפלתו.

וטוב אם יכול לקבוע לו מקום ליד הקיר, כמו שמצינו אצל חזקיהו המלך, שכתוב: "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר" וגו'.

כשמתפלל בביתו, יקבע לו גם כן מקום, שלא יבלבלוהו בני ביתו.

מצוה לרוץ כשהולך לבית הכנסת או לבית המדרש או לשאר מצות, שנאמר נרדפה לדעת את ה', וכתוב דרך מצותיך ארוץ.

אבל בתוך בית הכנסת ובתוך בית המדרש אסור לרוץ, ובבואו לפני הפתח, יחכה מעט שלא יכנס בפתע פתאום. וירתע ויפחד מהדר גאונו יתברך שמו, ויאמר הפסוק ואני ברוב חסדך וגו' שהוא כמו נטילת רשות ואחר יכנס, וילך באימה וביראה כהולך לפני מלך.

קדושת בית הכנסת גדולה מאד, ומוזהרים עליהם לירא ממי שהוא שוכן בהם יתברך שמו, כדכתיב "ומקדשי תיראו", ובית הכנסת נקרא גם כן מקדש, כדכתיב "ואהי להם למקדש מעט", ודורשים "אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות".

לכן אסור לדבר במ דברים בטלים, ואין מחשבין בהם חשבונות אלא של מצוה, כגון קופה של צדקה וכדומה. ונוהגין בהם כבוד, לנקותם ולהדליק בהם נרות לכבוד.

אין לנשק בהם בניו הקטנים, שאינו ראוי להראות שם אהבה אחרת, זולת אהבת השם יתברך.

שיחת הרבי | מה ישתנה בגאולה?

מה בעצם יקרה בימות המשיח? איך יתנהלו אז חיינו? - אלה שאלות שרבים שואלים בהתעניינות מיוחדת, כאשר הם שומעים שמשיח-צדקנו עומד לבוא. הלא מדובר כאן בשינוי מהותי של העולם ואורחותיו, ומטבע הדברים יש באדם חשש מפני הבלתי-נודע.

יהיה רק טוב

בראש ובראשונה חשוב להדגיש, כי המשיח יביא עמו אך טוב ושמחה ואושר לכל אחד מאיתנו. השינויים שיהיו - יהיו רק לטובה, לטובתו של כל אדם. מי שרע לו היום - יהיה לו טוב; ומי שטוב לו - יהיה לו עוד יותר טוב. הגאולה תביא את הפרט והכלל לידי שלמות, וממילא - לטוב, לשמחה ולאוויר.

אפשר להמשיל את העולם של ימינו לאנשים שחיים בעולם חשוך ואפל, ובמשך השנים פיתחו שיטות ואמצעים מגוונים שמסייעים להם להתמצא בחשיכה - מקלות-הליכה, חבלים, סימנים שונים וכדומה. הללו אינם יכולים כלל להעלות בדמיונם שאפשר להסתדר בלי האבזרים הללו, שבעזרתם יכלו ללכת, לזהות אנשים, להכיר מקומות וכו'. אבל האמת היא, שברגע שייפתח להם צוהר אל האור - כהרף-עין ישליכו את כל אבזרי החושך, ויבינו שאין עוד צורך בהם. הם אף יתפלאו, איך יכלו לחיות עד עכשיו בחשיכה, חיים כה מוגבלים ומעוותים.

אף אנו כך: ברגע שתבוא הגאולה וכבוד ה' יתגלה בעולם - ייעלמו כל הלבטים והבעיות שמטרידים כיום את מנוחתנו. לא יהיו שאלות של אמונה, שכן "ונגלה כבוד ה'". לא יהיה קושי לעסוק בתורה ולקיים מצוות, שכן אנו עצמנו נשתוקק לזה, ממש כשם שכיום אנו רעבים למזון וצמאים למים. לא יהיו מלחמות, שנאות וקנאות, מכיוון שכולנו נחוש, שהזולת הוא חלק מאיתנו, וביחד אנו מהווים יחידה אחת שלמה ומאוחדת. לא יהיה צורך להילחם ברע, כי בתנאים כאלה של העולם, לא יהיה כלל שום מקום לרע, והטוב ישלוט לבדו.

גאולה בתוך הגולה

תפיסה זו של הגאולה מבהירה לנו את פשר האמירות שאנו מוצאים בדברי חז"ל, ברמב"ם ועוד, שבימות המשיח "עולם כמנהגו נוהג". שכן כאמור, הגאולה איננה שינוי בסיסו של העולם ושירוד גמור של אורחותיו. ההפך הוא הנכון: הגאולה היא הכנסת סדר בעולם הקיים, העמדת הדברים במיבנה הנכון שלהם, הפניית כל הכוחות שיש בעולם לעבר הטוב והקדושה. על-כן מובן, שהגאולה באה בתוך העולם הקיים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א מרבה להדגיש נקודה זו, בעיקר כמענה לאלה החוששים שמא הגאולה תהרוס את כל מה שבנו ויצרו בתקופת הגלות. אין שום סיבה לחשש כזה. הגאולה תביא רק שלמות בכל דבר. רמז לכך אנו יכולים לראות גם במלה 'גאולה': 'גאולה' מורכבת מ'גולה', בתוספת א'. לומר לך, שהגאולה מתלבשת בתוך הגולה עצמה, אלא שהיא מכניסה ב'גולה' את הא' (רמז ל"אלופו של עולם", הקב"ה). כשהקב"ה מתגלה בעולם - ה'גולה' עצמה מתהפכת ונעשית 'גאולה'!

סיפור הסידי | או משפיע או מושפע!

בצרפת היה רב של הקהילה היהודית בשם הרב רוטנברג כשהוא שמע שהרבי הורה לצאת למבצעים ברחוב, היה לו קשה להבין את זה, ובהזדמנות כשהוא היה בניו יורק לאסוף כספים למוסדותיו, נכנס ליחידות ואמר לרבי, שהרבי מכיר את פריז משנת תש"ז אז אולי היה אפשרי לבחורי ישיבה להסתובב ברחוב. אבל כיום פריז זה "ערוות הארץ" ואין שום אפשרות לבחור ישיבה ירא שמים להיות ברחוב!

הרבי אמר לו שתי תשובות. ראשונה: ישנו כלל הלכתי "אידי דטריד למפלט לא בלע". כשמגעילים כלי מותר להשתמש באותם מים להגעלת כלים נוספים, אפילו שבמים מצוי ה'טריפה' שיצאה מהכלי הראשון. לכאורה, מדוע מותר להכניס עוד כלי אולי הוא יבלע מהטריפה שנמצאת במים? אלא הכלל הוא שכשהכלי "עסוק" ו"טרוד" לפלוט את מה שיש בתוכו הוא לא בולע באותו זמן.

ותשובה שניה שהרבי ענה לו: 'אתה חושב שאני אומר את זה כדי שיעשו בעלי תשובה, אבל זה לא נכון אני אומר את זה בשביל הבחורים, כי יבוא זמן שלא יהיה אפשר יותר להסתגר, ומי שלא יהיה 'מושפע' יהיה 'מושפע'.